

LIETUVOS RESPUBLIKOS VIDAUS REIKALŲ MINISTERIJA

Biudžetinė įstaiga, Šventaragio g. 2, LT-01510 Vilnius,
tel.: (8 5) 271 7154 / 271 7178, faks. (8 5) 271 8551, el. p. bendrasisd@vrm.lt
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188601464

Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir
sporto ministerijai

Nr.
Į 2022-11-17 Nr. SR-4397

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS NUTARIMO PROJEKTO DERINIMO

Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija išnagrinėjo Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerijos pateiktą derinti Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo „Dėl 2023–2024 metų valstybinių kolegijų tinklo stiprinimo plano patvirtinimo“ projektą ir teikia šias pastabas ir pasiūlymus dėl minėtu nutarimo projektu tvirtinamo 2023–2024 metų valstybinių kolegijų tinklo stiprinimo plano (toliau – Planas).

1. Siūlome tikslinti **Plano 33.2 punkte** nurodytą valstybinių kolegijų tinklo stiprinimo principą jį išdėstant taip: „išsaugoti stiprinti aukštojo mokslo studijas šalies regionuose, siekiant atliepti regiono darbo rinkos poreikius, nebūtinai jas vykdant savarankiškose institucijose“.

Vertinant Plano situacijos analizės dalyje aptartas tendencijas, vien esamo tinklo išsaugojimas nėra pakankama prielaida aukštojo mokslo, atliepiančio regionų darbo rinkos poreikius, prieinamumui užtikrinti.

2. Siūlome tikslinti **Plano 33.5 punkte** nustatytą valstybinių kolegijų tinklo stiprinimo principą. Pagal šiuo metu pateikiamą formuluotę valstybei svarbių (Vyriausybei priėmus sprendimą) atskirų sektorių specialistų rengimas koleginiuose studijose būtų vykdomas tik universitetuose. Mūsų vertinimu, prioritetas turėtų būti teikiamas koleginiams studijoms, vykdomoms kolegijose (kai specialistų užsakymo poreikis nėra didelis – vienoje iš kolegijų, turinčioje ar galinčioje suteikti tam reikiamą potencialą). Universitetai koleginiams studijoms vykdyti turėtų būti pasitelkiami tik išimtiniais atvejais, kai nė viena iš kolegijų tokių studijų negali suteikti. Be to, kolegijos orientuotos į praktinių žinių suteikimą, o ne į teorinių, todėl, tik nesant kolegijų, galinčių teikti aukštojo mokslo paslaugas, kolegines studijas galėtų būti vykdomos universitetuose.

Pastebėtina, kad Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacija (toliau – EBPO) 2002 m. rekomendavo Lietuvai¹, siekiant užtikrinti binarinę aukštojo mokslo sistemą, *neskatinti universitetuose kurti kolegijų lygio studijų programų*. EBPO taip pat rekomendavo, kad *stipri kolegijų sistema būtų grindžiama institucijomis, kurių kokybės vertinimas, valdymas, finansavimas ir darbuotojų kvalifikacija atitinka kolegijų misiją*.

Atsižvelgdami į tai, siūlome Plano 33.5 principą išdėstyti taip:

¹ Reviews of National Policies for Education: Lithuania 2002. https://read.oecd-ilibrary.org/education/reviews-of-national-policies-for-education-lithuania-2002_9789264193475-en#page251, 251 psl.

„išsaugoti binarinę aukštojo mokslo sistemą toliau vykdant koleginių studijų programas kolegijose; valstybei svarbių (Vyriausybei priėmus sprendimą) atskirų sektorių specialistų rengimą pagal koleginių studijų programą, kurios specialistų užsakymo poreikis nėra didelis, infrastruktūra brangi ir reikia efektyviai sutelkti žmogiškąjį potencialą, koncentruoti vienoje iš aukštųjų mokyklų, prioritetą teikiant kolegijoms;“.

3. Dėl Plano siekinio „34.1. studentų skaičius būtų ne mažesnis nei 1 500 studentų“.

3.1. Atkreiptinas dėmesys, kad Plane nepateikiamas pagrindimas, kodėl siūloma siekti ne mažiau kaip 1500 studentų skaičiaus kolegijoje. Plane nepateikiami jokie paskaičiavimai ar pavyzdžiai, pagrindžiantys, kad mažesnis studentų skaičius visais atvejais bus neefektyvus, ir, kokia ta efektyvumo minimali riba.

3.2. Pažymėtina, kad šiuo metu tik 4 kolegijos atitinka šį reikalavimą. Be to, 2022 m. EBPO rekomendacijose² Lietuvai yra rekomendacija didinti kolegijose studentų skaičių, bet nepateikiamas joks konkretus siektinas studentų skaičius.

3.3. Atkreipiame dėmesį, kad 2002 m. EBPO rekomendacijose Lietuvai³ buvo siūloma *apsvarstyti galimybę nustatyti, kad minimalus valstybinių kolegijų studentų skaičius būtų 1200 studentų, išskyrus tuos atvejus (tokius kaip kaimiškosios teritorijos), kai tai būtų neįmanoma*. Tačiau nuo 2002 m. sumažėjo bendras studentų skaičius, todėl reikėtų dar kartą įvertinti situaciją ir siektiną rodiklį. Atsižvelgus į tai, rengiant specialistus valstybei svarbiose srityse, tokiose kaip viešasis saugumas ir nacionalinis saugumas, studentų skaičius kolegijoje neturėtų būti vienintelis rodiklis, apsprendžiantis galimybę kolegijoje vykdyti kolegines studijas, nes šios srities studijų poreikis gali būti mažesnis, todėl turėtų būti vertinami ir kiti reikšmingi rodikliai. Pavyzdžiui, tais atvejais, kai visi kolegijos absolventai yra įdarbinami (pasiūlomos darbo vietos), su jais yra sudaromos preliminaros sutartys dėl stojimo į tarnybą, studijoms naudojama jau turima valstybės įstaigų infrastruktūra ir dalis dėstytojų yra kompetentingi bei patyrę specialistai praktikai, dirbantys tose valstybės įstaigose; taip pat tais atvejais, kai kolegijoje vykdomas ir tos pačios specifinės krypties profesinis mokymas, užtikrinant mokymąsi visą gyvenimą ir kvalifikacijos tobulinimą specialiojoje srityje.

Atsižvelgdami į tai, kas išdėstyta, siūlome nustatyti atvejus ir (ar) kriterijus, kai kolegijoje būtų tinkamas mažesnis studentų skaičius, atsižvelgus į šalies poreikius ir kitus svarbius aspektus (pvz., labai didelis įsidarbinamumas, regionas, kuriame yra kolegija, yra nemetropolinis (pagal EBPO klasifikaciją⁴) ir kt.).

4. Dėl Plano siekinio „34.2. įsidarbinusių pagal kvalifikacijos lygį absolventų dalis per pirmuosius metus po studijų baigimo sudarytų ne mažiau kaip 60 procentų visų įstojusiųjų studentų“.

4.1. Pagal Plano 16 ir 17 punktus pastaruoju metu vidutiniškai tik apie 60 proc. nuo įstojusių asmenų baigia kolegines studijas, vadinasi, siūlomas siekinys reiškia, kad 2029 m. 100 proc. baigusiu kolegines studijas per metus turi įsidarbinti pagal kvalifikacijos lygį, kas abejotina

² The network of higher education institutions in Lithuania. Adapting missions and profiles to a changing environment. 2022.

[https://smsm.lrv.lt/uploads/smsm/documents/files/kiti/Lithuania%20Missions%20and%20Profiling%2027%20April%20\(002\).pdf](https://smsm.lrv.lt/uploads/smsm/documents/files/kiti/Lithuania%20Missions%20and%20Profiling%2027%20April%20(002).pdf)

³ Reviews of National Policies for Education: Lithuania 2002. https://read.oecd-ilibrary.org/education/reviews-of-national-policies-for-education-lithuania-2002_9789264193475-en#page251, 251 psl.

⁴ Fadic, M., Garcilazo, J. E., Monroy, A. M., & Veneri, P. (2019). Classifying small (TL3) regions based on metropolitan population, low density and remoteness. OECD Regional Development Working Papers, 2019/06. <https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/b902cc00-en.pdf?expires=1670333298&id=id&accname=guest&checksum=3D544814447E5CA986A9E8E6F3781781>

įvertinus numatomas priemones ir tai, kad šiuo metu šis rodiklis siekia tik 47 proc. nuo baigusiujų studijas.

Be to, Plane nėra analizuojama ir nėra pateikta informacijos, dėl kokių priežasčių apie 40 proc. studentų palieka studijas, tik remiamasi prielaida, kad asmenys nėra pasirengę studijoms, šios prielaidos nepagrindžiant duomenimis. Todėl, neįvertinus tikrų priežasčių, dėl kurių asmenys nutraukia studijas, tikėtina, kad siūlomas siekinys nebus pasiektas, ypač atsižvelgus į tai, kad nėra siekinio didinti baigusiujų skaičių lyginant su įstojusiaisiais.

Taip pat atkreipiame dėmesį, kad 2018–2021 studijų metais tiek valstybinėse, tiek privačiose kolegijose yra tas pats įsidarbinimo lygis, t. y. per pirmus metus po baigimo įsidarbina 47 proc. absolventų, nors pagal Plane pateiktus duomenis stojimo balas privačiose kolegijose didesnei daliai studentų yra gerokai žemesnis nei valstybinėse, todėl konstatuotina, kad absolventų įsidarbinamumas nepriklauso nuo jų stojimo balo.

Atsižvelgdami į tai, siūlome įvertinti galimybę patikslinti siekinio rodiklį, t. y. nustatyti, kad įsidarbinusių pagal kvalifikacijos lygį absolventų dalis per pirmuosius metus po studijų baigimo sudarytų ne mažiau kaip X procentų nuo visų absolventų, o ne nuo įstojusiųjų, ir nustatant šio siekinio skaitinę reikšmę siūlome atsižvelgti į gerąją EBPO šalių praktiką.

Taip pat siūlome įvertinti galimybę nustatyti siekinį – padidinti absolventų dalį skaičiuojant nuo visų įstojusių studentų.

4.2. Papildomai atkreipiame dėmesį, kad Plano 34.2 siekinys nėra paremtas Plano 35 punkte įvardytais Valstybinių kolegijų tinklo stiprinimo veiksmais, todėl siūlome papildyti šį sąrašą konkrečiais veiksmais, parodančiais, kaip gali būti padidintas studentų įsidarbinamumas pagal atitinkamą kvalifikacijos lygį, darbo rinkos poreikius.

5. Dėl Plano siekinio „34.3. būtų vykdomos ne mažiau kaip 3 studijų kryptų, grindžiamų ne žemesnio kaip patenkinamo lygio tam tikros (tam tikrų) mokslo (meno) krypties (kryptų) taikomaisiais MTEP ir (arba) meno veikla, studijos“.

Pažymėtina, kad Plane nėra pateiktas pagrindimas, kodėl kolegijoje turėtų būti vykdomos ne mažiau kaip 3 kryptų studijos, nes šiuo metu Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatyme (42 str. 1 d. 2 p.) nustatytas minimalus reikalavimas kolegijoms – bent dvi studijų kryptys. Vienintelis pateikiamas šio siekinio argumentas – poreikis didinti studentų skaičių kolegijose, tačiau manome, kad tai nėra pakankamas pagrindimas ir negali tapti reikalavimu, nes, nustačius tokį reikalavimą kolegijoms, gali būti prarastos šaliai ar regionams svarbios studijos. Nei maksimalus studentų skaičius, nei kryptų skaičius neturi būti savitiksliis vykdant kolegijų tinklo pertvarką, todėl siūlome šio siekinio atsisakyti.

Jeigu tam nebūtų pritarta, siūlome nustatyti, kad tais atvejais, kai studijos yra svarbios tam tikriems ūkio ar šalies sektoriams, kolegijoje gali būti vykdomos ne mažiau kaip 2 studijų kryptų studijos.

6. Dėl Plano siekinio „34.4. dėstytojų potencialas būtų pakankamas vykdyti kokybiškas studijas: 50 procentų dirbančių dėstytojų turėtų dirbti visu etatu, 10 procentų bent 0,5 etato dalimi dirbančių dėstytojų turėtų turėti mokslo (meno) daktaro laipsnį“.

6.1. Atkreiptinas dėmesys, kad šiuo metu tik apie 26–28 proc. dėstytojų dirba visu etatu, todėl siekis, kad iki 2029 m. tokių dėstytojų būtų 50 procentų, gali būti sunkiai pasiekiamas, atsižvelgus į šiuos aspektus:

- iki 2029 m. dar nebus profesinio magistro studijų, o kai kurie dėstytojai dirba ir kolegijose, ir universitetuose, kuriuose vykdo daugiau mokslinių tyrimų;

- dėstytojų darbo užmokestis nėra konkurencingas, todėl, siekiant kolegijose pritraukti aukštos kvalifikacijos praktikus profesionalus, tikslinga spręsti darbo užmokesčio didinimo klausimus ir taikyti lankstesnes įdarbinimo formas.

Be to, manome, kad, siekiant suteikti studentams daugiau praktinių žinių, tikslingiau būtų skatinti, kad daugiau kolegijos dėstytojų ne tik turėtų 3 metų praktinio darbo patirtį dėstomo dalyko srityje, bet ir turėtų galimybę nuolat atnaujinti savo praktines žinias, žinotų tos srities naujausias tendencijas ir poreikius. Todėl tikslinga kurti ir diegti reikiamas priemones dėstytojų mobilumui užtikrinti. Pavyzdžiui, pastebėta, kad kolegijos informacinių technologijų dalykų dėstytojai, kurie nedirba IT įmonėse, dėsto tik teoriją ir pasenusias jau nenaudojamas technologijas, kai praktikoje verslas naudoja naujesnius ir pažangesnius technologinius sprendimus.

6.2. Plane nėra pateiktas pagrindimas siekiniui, kad *10 procentų bent 0,5 etato dalimi dirbančių dėstytojų turėtų turėti mokslo (meno) daktaro laipsnį*. Pagal Plano 2 priedo lentelę yra pateikiama *dėstytojų su mokslo (meno) daktaro laipsniais užimtų etatų dalis nuo visų etatų, proc., 2021–2022 studijų metais*, ir tik vienoje kolegijoje ši dalis yra 8 proc., o visose kitose kolegijose šis skaičius yra nuo 18 iki 40 proc. Tačiau Plane nėra pateikti skaičiavimai, kiek procentų šiuo metu kolegijose yra bent 0,5 etato dalimi dirbančių dėstytojų, turinčių mokslo (meno) daktaro laipsnį, todėl nėra galimybės įvertinti, ar kolegijos jau atitinka siūlomą nustatyti siekinį, ar ne, ir, kokia yra pradinė šio rodiklio reikšmė, t. y. nežinoma esama situacija.

Taip pat atkreipiame dėmesį, kad pagal EBPO 2022 m. analizę EBPO šalyse taikomųjų mokslų universitetų dėstytojams (su nedidelėmis išimtimis) netaikomas reikalavimas turėti mokslo daktaro laipsnį, be to, nepateikta informacija, kokia dalis dėstytojų EBPO šalių taikomųjų mokslų universitetuose turi daktaro laipsnį.

Atsižvelgdami į tai, kas išdėstyta, siūlome pagrįsti šį siekinio rodiklį, prireikus patikslinti arba jo atsisakyti.

6.3. Plano 34.4 punkto siekinys nėra paremtas Plano 35 punkte įvardytais Valstybinių kolegijų tinklo stiprinimo veiksmais, todėl, jei būtų nuspręsta šį siekinį palikti, siūlome papildyti šį sąrašą konkrečiais veiksmais, parodančiais, kaip į reorganizuojamas kolegijas gali būti pritraukti mokslo (meno) daktaro laipsnį turintys dėstytojai.

Vidaus reikalų viceministras
Abramavičius

Arnoldas